

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jaromíra Jirsy a soudců Josefa Fialy a Jana Filipa (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatele **L. N.**, zastoupeného doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou, Ph.D., advokátem, sídlem Optátova 874/46, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2018 č. j. 11 Tvo 19/2018-11 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2018 sp. zn. 8 To 68/2018, za účasti **Nejvyššího soudu a Vrchního soudu v Praze**, jako účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2018 sp. zn. 8 To 68/2018 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatele na řádné soudní řízení podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2018 sp. zn. 8 To 68/2018 se ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, jimiž byla dle jeho tvrzení porušena jeho ústavní práva vyplývající zejména z čl. 2 odst. 3, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 1 a čl. 2 odst. 4 Ústavy.

2. Z obsahu napadených rozhodnutí a dále z vyžádaných meritorních rozhodnutí (viz též sub 20) se podává, že proti stěžovateli je od roku 2013 vedeno trestní řízení pro podezření ze spáchání zvláště závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 a odst. 3 písm. j) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), spáchaného ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Obžaloba byla proti němu vznesena pro skutek, který měl spočívat v tom, že dne 21. 2. 2013 v přesně nezjištěné době mezi 16.55 hod. až 17.05 hod. v ulici Pod Lipou 2172, Hořice v Podkrkonoší, v prostorách kadeřnictví, provozovaného poškozenu, s přímým úmyslem ji usmrtit a získat tak majetkový prospěch, s rozmyslem, který

spočíval v obstarání zbraně, a to tupého předmětu, fyzicky napadl poškozenou nejméně šesti opakovanými údery značné intenzity, rozpůleným polenem, do oblasti vlasové části hlavy, kdy tímto jednáním poškozené způsobil mnohočetná tupá poranění hlavy – četné tržně zhmožděné rány v temenních a týlních krajinách oboustranně a v pravé spánkové krajině, pod kterými se nacházely vpáčené tříštivé zlomeniny lební klenby, plošná ložiska krvácení do prostoru pod tvrdou lební plenou nad oběma týlními laloky mozku a drobná povrchní ložiska zhmoždění mozkové tkáně v obou týlních a pravém temenním, spánkovém a čelním laloku mozku a tržně zhmožděnou ránu dolní části pravého ušního boltce, kdy tato poranění vedla k bezprostřednímu ohrožení života poškozené, vyžadovala urgentní chirurgické ošetření a následnou zdravotní péči ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové, poté obžalovaný místo svého jednání prohledal, odcizil peněženku poškozené, v níž se nacházely osobní doklady, finanční hotovost a tržba kadeřnictví v celkové částce nejméně 10 000 Kč, když po činu těžce poraněnou a na životě ohroženou poškozenou, která si s ohledem ke svému zdravotnímu stavu nebyla schopna zajistit nutnou lékařskou péči, uzamkl v prostoru kadeřnictví a z místa činu odešel, kdy pouze shodou náhod dne 21. 2. 2013 v době okolo 18.15 hod. byla poškozená nalezena svým synem, který jí zajistil lékařskou péči.

3. Ve věci již bylo vydáno 12 meritorních rozhodnutí. Prvním rozsudkem (rozhodnutí č. 1) ze dne 9. 1. 2014 č. j. 9 T 12/2013-1935 Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) uznal stěžovatele vinného ze spáchání uvedeného zločinu a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v trvání šestnácti let. Tento rozsudek zrušil Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) usnesením ze dne 10. 3. 2014 sp. zn. 8 To 15/2014 a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání (rozhodnutí č. 2 – první „kolo“ řízení).

4. Nalézací soud následně vydal rozsudek ze dne 21. 5. 2014 č. j. 9 T 12/2013-2383, kterým stěžovatele znovu uznal vinného a odsoudil jej k totožnému trestu (rozhodnutí č. 3). Na základě stěžovatelem podaného odvolání zrušil vrchní soud uvedený rozsudek v části o trestu a stěžovatele nově odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání třinácti let (rozhodnutí č. 4). Proti tomuto rozsudku podala ministryně spravedlnosti stížnost pro porušení zákona, o níž rozhodl Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 20. 5. 2015 č. j. 8 Tz 15/2015-55 tak, že zrušil poslední rozhodnutí krajského soudu a vrchního soudu a nařídil nové projednání věci (rozhodnutí č. 5 – druhé kolo řízení).

5. Ve třetím kole krajský soud vydal nový rozsudek ze dne 1. 4. 2016 č. j. 9 T 12/2013-3176, kterým stěžovatele opět shledal vinného ze spáchání uvedeného zločinu a odsoudil jej opět k trestu odnětí svobody v trvání třinácti let (rozhodnutí č. 6). Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání, které vrchní soud usnesením ze dne 31. 8. 2016 sp. zn. 8 To 54/2016 zamítl (rozhodnutí č. 7). Z hlediska předmětu ústavní stížnosti je prvním důležitým rozhodnutím usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017 č. j. 8 Tdo 1706/2016-I-122, kterým Nejvyšší soud k stěžovatelovu dovolání zrušil předchozí odsuzující rozhodnutí krajského soudu a vrchního soudu a nařídil, aby krajský soud věc znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu (rozhodnutí č. 8). Nejvyšší soud v odůvodnění tohoto usnesení obsáhle rozebral důkazní situaci a shledal, že hodnocení několika důkazů ze strany soudů nižších stupňů vykazuje tzv. extrémní nesoulad s jejich obsahem a porušuje zásadu *in dubio pro reo*. Některé okolnosti pak soudy dostatečně nezjistily či neobjasnily (např. možnou manipulaci s důkazy). Změnu senátu krajského soudu nařídil Nejvyšší soud z toho důvodu, že nalézacímu soudu byly již zrušeny tři odsuzující rozsudky a opakovaně se tak ukázal jako neschopný respektovat pokyny soudů vyšší instance. Provedené důkazy podle Nejvyššího soudu

krajský soud nereprodukoval přesně a jejich obsah hodnotil v rozporu se zákonnými zásadami pro hodnocení důkazů.

6. Po novém projednání a zopakování celého důkazního řízení (čtvrté kolo řízení) vynesl krajský soud rozsudek ze dne 20. 11. 2017 č. j. 9 T 12/2013-3862, kterým stěžovatele zprostil výše uvedené obžaloby (rozhodnutí č. 9). V rozsáhlém důkazním řízení nebyl dle krajského soudu opatřen takový důkaz (či soubor důkazů), který by svým obsahem stěžovatele jednoznačně usvědčoval a zároveň se nedal zpochybnit z hlediska zásad spravedlivého procesu. Proti tomuto rozsudku podal státní zástupce odvolání, na jehož základě v neveřejném zasedání zrušil vrchní soud usnesením ze dne 23. 3. 2018 sp. zn. 8 To 25/2018 uvedený rozsudek a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí krajskému soudu (rozhodnutí č. 10). V odůvodnění tohoto usnesení vrchní soud uvedl, že rozsah dokazování považuje za dostatečný. Zásadní výhrady má však k hodnocení provedených důkazů. Z rozsudku krajského soudu je dle vrchního soudu zřejmé, že hodnocení důkazů bylo opřeno o závazný právní názor Nejvyššího soudu. Ze závěrů vrchního soudu (podepřeného odkazy na stanoviska odborné literatury) však vyplývá, že soudy nižších stupňů jsou vázány pouze pokyny k výkladu právních předpisů, nikoliv pokyny k hodnocení důkazů. Dle vrchního soudu výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu žádné stanovisko k otázkám výkladu právních předpisů neobsahuje. Nejvyšší soud nezaujal stanovisko k přípustnosti jednotlivých důkazů, nenařídil provést některý z doposud neprovedených důkazů nebo nějaký důkaz opakovat. Nařídil pouze, aby dokazování proběhlo znovu před jiným senátem. Dle odvolacího soudu se tak krajský soud nemůže zaklínat závazným právním názorem Nejvyššího soudu. Hodnocení důkazů tedy trpí takovou vadou, kterou nelze napravit v odvolacím řízení. Je otázkou vnitřního přesvědčení krajského soudu, jakou měrou se nechá nezávaznými pokyny Nejvyššího soudu ovlivnit při hodnocení důkazů. V této souvislosti vrchní soud poznamenal, že tyto pokyny naprosto kopírují argumentaci obžalovaného (stěžovatele), což jejich úroveň poněkud degraduje. Při hodnocení důkazů by si měl krajský soud ujasnit, zda skutečně byla prokázána nějaká manipulace s důkazy a z jakého důvodu by se tak dělo. Krajský soud by si měl podle vrchního soudu nejdřív ujasnit, zda jde o běžnou praxi orgánů činných v trestním řízení, či zda k takové masivní manipulaci za účelem odsouzení nevinného obžalovaného došlo pouze v této konkrétní trestní věci. Byla-li by v pozadí takového jednání snaha o diskreditaci stěžovatelova otce, což byla namítaná domněnka, bylo by vhodné toto tvrzení důkazně podložit. Dále vrchní soud poukázal na manipulace s důkazy ve prospěch obhajoby, a to způsobem potenciálně trestným.

I. a)

Obsah rozhodnutí krajského soudu (rozhodnutí č. 11)

7. Následně (v pátém kole řízení) krajský soud vynesl rozsudek ze dne 14. 5. 2018 č. j. 9 T 12/2013-4024, kterým stěžovatele opětovně zprostil shora uvedené obžaloby. Odůvodnění tohoto rozsudku je v podstatě zcela totožné (převzaté) ze zrušeného rozsudku ze dne 20. 11. 2017. Za takto pojaté odůvodnění vložil krajský soud v podstatě doslovný přepis odůvodnění zrušujícího usnesení vrchního soudu, za něž pak připojil svou krátkou reakci na toto rozhodnutí. Ke stejnému (zprošťujícímu) rozhodnutí dospěl proto, že vrchní soud neuvedl žádné zásadní konkrétní kritérium, v němž by jako nalézací soud pochybil při hodnocení důkazů, a proto krajský soud při aplikaci zásad ústnosti, přímosti, bezprostřednosti a kontradiktornosti dospěl k závěru o neprokázání

viny stěžovatele. Z odůvodnění jeho zrušeného rozsudku je dle krajského soudu zřejmé, že – ač veden úvahami Nejvyššího soudu – v rozsudku vyjadřuje svoje názory a závěry, jakož i důvody jejich vyústění. Není pak jeho úkolem komentovat rozhodnutí soudů vyšších stupňů, musí je nicméně respektovat. Podle jeho názoru je vyššími soudy „za každou nohu tahán jiným směrem“, ačkoli na rozdíl od něj ani jeden z těchto soudů nevydal své rozhodnutí při aplikaci zásad ústnosti, přímosti, bezprostřednosti a kontradiktornosti. Bez ohledu na otázku výkladu pojmu „právně závazného názoru“ je třeba dle krajského soudu vnímat, že hodnocení důkazů byla a jsou v dané věci rozdílná. Původní senát krajského soudu a odvolací soud nevidí žádné pochybnosti o vině stěžovatele, kdežto Nejvyšší soud a nový senát krajského soudu takové pochybnosti vnímají. Byla-li Nejvyšším soudem opakovaně prolomena právní moc odsuzujících rozhodnutí, je třeba tuto okolnost vnímat. Hodnotící úvahy o prokázané vině stěžovatele byly podrobeny výrazné kritice ze strany Nejvyššího soudu s tím, že některé důkazy byly opomíjeny, jiné bagatelizovány a závěr o vině nebyl prokázán bez důvodných pochybností. Nalézací soud provedl detailní rozbor provedených důkazů a pak podle svého přesvědčení rozhodl. Dle krajského soudu je ze zrušujících rozhodnutí Nejvyššího soudu zřejmé, co tento soud chce, ať se to již nazve závazným či nezávazným právním názorem, pokynem, či jinak. Obě rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou kategorická a byla závazná pro nižší soudy. Dále krajský soud zdůraznil, že argumenty z jejich odůvodnění tak nemůže pomíjet, přičemž si tato pravidla nevymyslel, ale ke spravedlivému procesu patří. Byl tak postaven do situace vyřčeného názoru Nejvyššího soudu v konfrontaci s verbálně fakticky nevyřčeným názorem soudu vrchního, který však současně nalézací soud ničím konkrétním nezavázal. I po provedení nového hlavního líčení tak krajský soud neshledal vinu stěžovatele za prokázanou. Soud byl veden vlastními úvahami, byť rozhodnutí Nejvyššího soudu byla pro něj významným vodítkem. Nijak se však jimi nezaklínal. Co se týče možné manipulace s důkazy, ta nebyla vzhledem k provedeným důkazům vyloučena (nesprávně provedená rekognice, přenos pachových stop, důvěrný vztah vyšetřujícího policisty se svědkyní), a je tedy třeba s ní jako s možností počítat, ve smyslu zásady *in dubio pro reo*.

I. b)

Napadené rozhodnutí vrchního soudu (rozhodnutí č. 12)

8. Proti tomuto rozsudku podal státní zástupce odvolání, na jehož základě v neveřejném zasedání vrchní soud ústavní stížností napadeným usnesením zrušil rozsudek krajského soudu (výrok I), věc vrátil k novému projednání (výrok II) a podle § 262 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), nařídil, aby byla věc u krajského soudu projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu (výrok III). V odůvodnění vrchní soud uvedl, že oproti předchozímu zprošťujícímu rozsudku převzal krajský soud celé původní odůvodnění beze změn, aniž by jakkoliv dbal výhrad odvolacího soudu. Odůvodnění je navíc poněkud rozporné, jelikož např. v odst. 206 uvádí, že provedenými důkazy se podařilo prokázat vinu stěžovatele. Tato pasáž zůstala v rozsudku, přestože na její nelogičnost upozornil odvolací soud. To dle vrchního soudu nesvědčí o soustředěnosti a pečlivosti soudu při vypracování písemného vyhotovení rozsudku. Dále vrchní soud uvedl, že krajský soud nadále na mnoha místech opakovaně připomíná závazný právní názor Nejvyššího soudu (např. v odst. 212, 213, 216, 237 a další) s tím, že je tímto názorem vázán. Krajský soud tak podle něj zjevně nepochopil výhrady vrchního soudu, takže je

tento dále doslova zopakoval. Pochybení krajského soudu netkví v tom (jak sám naznačuje), že vlastně neví, komu se má zavděčit, nýbrž v tom, že jeho vlastní hodnocení důkazů v napadeném rozsudku chybí.

9. Vrchní soud dále zdůraznil, že rozhodně nevyjádřil žádný závazný názor o vině stěžovatele; pouze krajskému soudu vytýká, že z jeho rozhodnutí není zřejmé, jaké vlastní hodnocení důkazů krajský soud provedl, protože se nadále neočistil od vlivu domnělého závazného právního názoru Nejvyššího soudu. Krajskému soudu proto jen vytkl, že namísto nového vlastního hodnocení důkazů reagoval podrážděně a původní hodnocení důkazů jen zkopíroval do nového rozsudku. Jinými slovy, nejprve učinil závěr o výsledku řízení a teprve poté tomuto závěru přizpůsoboval důkazy. U každého z provedených důkazů vyjadřuje své pochybnosti o jeho věrohodnosti, avšak tyto pochybnosti dle vrchního soudu nemohou být založeny ani na „závazném právním názoru“, ani na iracionální nedůvěře k poskytovateli tohoto důkazu. Odůvodnění pochybností musí být jasné a přesvědčivé, musí být opřeny o provedené důkazy a logické myšlenkové pochody. Protože soud vyjadřuje pochybnosti prakticky o všech důkazech, a protože má ve věci rozhodovat jiný senát, nepovažoval vrchní soud za nutné všechny tyto pochybnosti rozebírat. Kupříkladu lze zmínit pochybnosti o přenosu pachových stop, což však znalec vyloučil, anebo úvahy o amnézii poškozené, ačkoliv si tato pamatovala posledního zákazníka i osobu, která přišla po něm (údajného pachatele). Takovou vadu hodnocení důkazů však vrchní soud nemohl sám napravit v odvolacím řízení. Jelikož dospěl k závěru, že rozhodující senát krajského soudu se není schopen oprostít od nesprávného hodnocení důkazů, a není tak schopen rozhodnout nestranně, nařídil odvolací soud změnu rozhodujícího senátu.

I. c)

Napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu (podjatost soudců vrchního soudu)

10. V odvolacím řízení před vrchním soudem (v pátém kole) vznesl stěžovatel námitku podjatosti všech rozhodujících soudců vrchního soudu. Ten usnesením ze dne 27. 8. 2018 sp. zn. 8 To 68/2018 rozhodl, že tito soudci nejsou vyloučeni z vykonávání úkonů v trestní věci stěžovatele, když sami se necítí být podjatí. Je-li jejich nestrannost zpochybňována s ohledem na závěry výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu, pak bylo na Nejvyšším soudu, aby posoudil, zda jejich procesní postup je takového rázu, že v dalším řízení již nemohou rozhodovat. Proti předsedovi senátu pak stěžovatel vznesl zjevně osobní útoky. Je mu vytýkáno především to, že o prvním odvolání rozhodoval v neveřejném zasedání již devět dnů po nápadu odvolání, a tím znemožnil podání námítky podjatosti.

11. K tomu vrchní soud v odvolacím řízení namítl, že soudci jsou s kauzou dobře seznámeni z minulosti (rozhodovali už sedmkrát), a pokud měl stěžovatel pochybnosti o jejich nepodjatosti, mohl tuto námitku vznést kdykoliv v minulosti, neboť příslušnost totožného senátu byla založena v roce 2014, jak vyplývá z rozvrhu práce. Ostatní námítky (např. přílišně krátké rozhodnutí, tvrzené poučování Nejvyššího soudu, apod.) označil vrchní soud za irelevantní. S meritorním rozhodnutím však vrchní soud počkal až do rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti stěžovatele proti nevyhloučení soudců vrchního soudu, neboť není dle vrchního soudu vyloučeno, že vzhledem k popsánému procesnímu vývoji věci budou soudci vrchního soudu shledáni podjatými.

12. Tyto námitky stěžovatel následně uplatnil ve stížnosti, kterou Nejvyšší soud zamítl napadeným usnesením. V jeho odůvodnění se zcela ztotožnil se závěry vrchního soudu stran nepodjatosti jeho soudců. Konstatoval, že v žádném jejich postupu nelze shledat známky jejich osobní podjatosti vůči stěžovateli a svůj závěr logicky a srozumitelně odůvodnil, přičemž zdůraznil, že jiný právní názor, který ve věci senát vrchního soudu (jehož soudci měli být podjati) zaujal v posuzované věci, takovým důvodem být nemůže.

II. Argumentace stěžovatele

13. Stěžovatel namítá, že napadené meritorní rozhodnutí působí dojmem, že vrchní soud vede válku s Nejvyšším soudem o hodnocení důkazů. Protože vrchní soud nemůže zrušit rozhodnutí Nejvyššího soudu, opakovaně ruší rozhodnutí krajského soudu, která z právních závěrů Nejvyššího soudu vycházejí. Tento stav přitom trvá dle stěžovatele dlouhodobě. Z citací napadeného rozhodnutí dovozuje stěžovatel pohrdavý postoj vrchního soudu k rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu. Závěry dovolacího soudu se tak i přes jejich závaznost vrchní soud neřídí. Má-li Nejvyšší soud možnost zrušit rozhodnutí soudů pro tzv. extrémní nesoulad v hodnocení důkazů, je dle stěžovatele logické, že soudy jsou pak vyslovenými závěry ohledně shledaných pochybení vázány. Vrchní soud však na vytčená pochybení nereaguje a dále, v rozporu se zásadou presumpce nevinny, následuje své starší rozhodnutí. Dále stěžovatel obsáhle cituje judikaturu Ústavního soudu k rozsahu pravomoci odvolacího soudu měnit hodnotící úvahy nalézacího soudu a vyžadovat v tomto směru nápravu. V daném případě postupoval vrchní soud dle stěžovatele v rozporu s touto ustálenou judikaturou, neboť sám žádné důkazy neprovedl (a tedy nepřehodnocoval) a pouze se mu nelíbilo, k jakému výsledku dospěl krajský soud. Sám přitom neuvedl, z jakého důvodu se odchyluje od závazného názoru Nejvyššího soudu. Napadené rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné. Sama existence dvou protichůdných závazných rozhodnutí narušuje nyní stěžovatelovo právo na spravedlivý proces u krajského soudu. Uvedeným postupem došlo rovněž k porušení práva na zákonného soudce. Navíc vrchní soud rozhodoval opakovaně v neveřejném zasedání a stěžovatel tak v odvolacím řízení nemohl jako jeho účastník řádně vystupovat. Dostává se tak do role pasivní oběti soudního „ping-pongu“.

14. V daném řízení rovněž dochází k opakovanému porušení principu presumpce nevinny. Vzhledem k tomu, že jednotlivé soudní orgány vyjádřily řadu pochybností o stěžovatelově vině, není možné jej v duchu obžaloby odsoudit. Dále stěžovatel dovozuje, že vrchní soud porušil princip dvojinstančnosti trestního řízení tím, že si fakticky vynucuje určitý výrok na krajském soudu, jehož rozhodovací činnost tak není výsledkem jeho nezávislého uvážení. Dokonce si tím dle stěžovatele aťrahuje nepřípustně pravomoc, kterou nemá (uznat stěžovatele vinným). Změnou senátu pak pochopitelně nelze prvostupňový soud navádět k určitému výsledku. Vynucování si určitého výsledku řízení je rovněž porušením zásady volného hodnocení důkazů. Přesně takového pochybení se vrchní soud dle stěžovatele dopustil, neboť si na nalézacím soudu vynucuje určité hodnocení důkazů.

15. Dále stěžovatel namítá, že v dané věci existují pochybnosti o nepodjatosti rozhodujících soudců vrchního soudu. To dle stěžovatele vyplývá z opakovaného

nesprávného hodnocení provedených důkazů v jeho neprospěch, což konstatoval i Nejvyšší soud. Rychlým rozhodnutím o podaném odvolání (pět dnů od nápadu stěžovateli) pak fakticky soud znemožnil podání námitky podjatosti před vynesemím rozhodnutí (pozn. – napadeného ústavní stížností). V tak krátké době se soud ani nemohl seznámit s novým obsáhlým dokazováním, což je znát na délce a obsahu odůvodnění, které stěžovatel hodnotí jako arogantní a namyšlené a rovněž nepravdivé. Vznesení námitky podjatosti rovněž brání to, že soud neinformoval stěžovatele o složení senátu, přičemž Nejvyšší soud tuto praxi potvrdil s tím, že obhajoba může každý den sledovat nápad věci na příslušný soud. To považuje stěžovatel za arogantní. Neinformování stěžovatele o složení senátu, jak je to běžné u nejvyšších soudních institucí v České republice, považuje stěžovatel za další projev nepřátelského postoje vůči němu. Pokud soud rozhoduje v neveřejném zasedání, musí dát účastníkům řízení možnost vznést námitku podjatosti. Ústavní soud již v minulosti konstatoval, že nesděluje-li soud účastníkům složení senátu, svědčí to o jeho nevlídném přístupu.

16. Konečně stěžovatel dovozuje, že o jeho námitce podjatosti rozhodoval podjatý soudce rovněž na Nejvyšším soudu. Jednou z rozhodujících soudkyň vrchního soudu je i Pavla Augustinová a jedním z rozhodujících soudců Nejvyššího soudu je Tomáš Durdík. Ten ve veřejně dostupném rozhovoru uvedl: *„Pokud jde o trestní právo, pak musím vzpomenout na úplné začátky, kdy to byli vynikající pedagogové na vysoké škole a současně soudci Krajského soudu v Plzni, jmenovitě JUDr. Josef Baxa, JUDr. Milan Suk, JUDr. Eduard Wipplinger a JUDr. Pravoslav Polák, kteří nás vedli a odborně formovali při svých seminářích. V neposlední řadě to byla i má první školitelka při zahájení čekatelské praxe u Obvodního soudu pro Prahu 10 JUDr. Pavla Augustinová a její lidský a současně vysoce profesionální přístup při praktické aplikaci trestního práva a výkonu soudcovské profese vůbec.“* Dle stěžovatele je nepřijatelné, aby se soudce napřed takto přátelsky až obdivně vyjadřoval o svojí kolegyni, která měla významný vliv na jeho kariéru, a při své přezkumné činnosti jejího procesního postupu se sám nevyloučil pro pochybnosti o své nepodjatosti. V tomto směru stěžovatel poukazuje na obdobnou věc Nejvyššího soudu, při níž se soudce vyloučil pro možné (nepotvrzené) setkání s otcem jednoho z účastníků řízení. Uvedený výrok stěžovatel před rozhodnutím Nejvyššího soudu neznal, a proto jej v tomto řízení nevznesl. Soudce Tomáš Durdík však měl povinnost navrhnout své vlastní vyloučení z rozhodování v této věci.

17. Ze všech uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud obě napadená rozhodnutí zrušil, přičemž konkretizoval své námitky o porušení ústavního pořádku (viz sub 1), popř. mezinárodní smlouvy, kterou je soud podle čl. 95 odst. 2 Ústavy vázán.

18. Podle jeho názoru tak vrchní soud porušil právo stěžovatele na zákonného soudce, právo domáhat se svého práva stanoveným postupem u soudu, zásadu presumpce nevinnosti, princip právního státu a princip vázanosti státní moci zákonem a právo na spravedlivý proces, tedy ustanovení čl. 2 odst. 3, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 1, čl. 40 odst. 2 Listiny, čl. 1, čl. 2 odst. 4 a čl. 10 Ústavy a s čl. 1 Protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Zároveň navrhl, aby Ústavní soud odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí vrchního soudu s odůvodněním, které směřovalo především proti nařízené změně rozhodujícího senátu krajského soudu. Podmínky pro takový postup jsou dle stěžovatele naplněny, neboť není v rozporu s žádným důležitým veřejným zájmem a naopak jeho výkon by mohl vyústit v nové (a potenciálně protiústavní) projednání věci jiným senátem. Pozdějším zásahem Ústavního soudu by vznikla procesně nepřehledná situace. Konečně stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud

vrchnímu soudu přikázal, aby byl při rozhodování o věci vázán názory Nejvyššího soudu obsažených v kasačních dovolacích rozhodnutích v této věci.

19. Návrh na zrušení napadeného usnesení Nejvyššího soudu stěžovatel odůvodnil tím, že porušuje právo stěžovatele na zákonného soudce, právo domáhat se svého práva stanoveným postupem u soudu, princip právního státu a princip vázanosti státní moci zákonem a právo na spravedlivý proces, tedy ustanovení čl. 2 odst. 3, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 1, čl. 40 odst. 2 Listiny a čl. 1, čl. 2 odst. 4 a čl. 10 Ústavy.

III.

Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatele

20. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení a od krajského soudu si vyžádal všechna meritorní rozhodnutí z jím vedeného soudního spisu.

21. Nejvyšší soud ve svém vyjádření v první řadě plně odkázal na argumentaci obsaženou v napadeném rozhodnutí. K námitkám, týkajícím se možné podjatosti soudce Tomáše Durdíka, uvádí, že profesionální vztahy mezi soudci nejsou podle ustálené judikatury důvodem pro jejich podjatost. Vztahy uvedeného soudce k bývalé kolegyni (soudkyni vrchního soudu) nikdy nepřesáhly ryze profesní a kolegiální rámec. Jeho vyjádření v citovaném rozhovoru je zjevně reflexí jednak profesní stránky jejich spolupráce a profesních a odborných kvalit uvedené soudkyně.

22. Vrchní soud ve svém vyjádření upozornil na skutečnost, že dané řízení je stále tzv. živá věc. K jednotlivým námitkám stěžovatele pak uvedl, že tento hovoří o „válce soudů“, což je dle vrchního soudu termín spíše z oblasti pokleslé žurnalistiky. Jde-li o důvody zrušení rozsudku krajského soudu, odkázal vrchní soud na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí. Především zdůraznil, že argumentace citovanou judikaturou vůbec není namístě, když vrchní soud nevyslovil odlišný skutkový závěr od závěru soudu prvního stupně, čehož se citované judikáty týkají, ale poukázal na to, že v napadených rozhodnutích jakékoliv vlastní hodnocení provedených důkazů soudem prvního stupně jednak chybí, jednak vyznívá opačně, než je meritorní závěr soudu. Vrchní soud přitom nevyslovil odlišný názor v oblasti hodnocení důkazů. Právo na zákonného soudce nebylo dle vrchního soudu porušeno, neboť senát krajského soudu nebyl schopen opakovaně splnit své povinnosti, v napadeném usnesení je tento postup dostatečně odůvodněn a zákon jej připouští (§ 262 trestního řádu). Senát krajského soudu nebyl schopen ani na druhý pokus řádně zhodnotit provedené důkazy a vypracovat jasné a přezkoumatelné rozhodnutí. Konečně obdobný postup zvolil i Nejvyšší soud (sc. rozhodnutí č. 8 sub 5). Co se týče způsobu projednání věci v neveřejném zasedání, poukázal na to, že je v souladu s § 263 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Stejně tak se ohradil proti tvrzení, že vrchní soud svým postupem vynucuje určitý způsob rozhodnutí. Uvedl též, že vrchní soud neporušil principy právního státu (nenásledováním závěrů Nejvyššího soudu) a princip dvojinstančnosti trestního řízení. Z uvedených důvodů navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta.

23. Vrchní státní zastupitelství v Praze se svého postavení vedlejšího účastníka řízení vzdalo.

24. Obě vyjádření soudce zpravodaj zaslal stěžovateli na vědomí a k případné replice. V ní stěžovatel na základě odkazů na řadu odborných článků uvedl, že termín válka soudů je běžně používán i v odborné literatuře. Porušení práva na zákonného soudce vrchní soud relativizuje irelevantními výhradami v postupu Nejvyššího soudu, přičemž jako státní orgán nemůže vytýkat stěžovateli, jaký způsob argumentace na svou obranu zvolí. Odmítl též názor, že konání neveřejného zasedání bylo v souladu s trestním řádem, když stěžovatel nebyl informován o složení senátu písemně a měl mít možnost hájit se v ústním jednání. Znovu pak zdůraznil, že nalézací soud má ze zákona respektovat právní názor dovolacího i odvolacího soudu, což zde nelze, jsou-li tyto názory protichůdné. Nalézací soud uznává, že dovolací soud vyslovil právní názory ve věci. Pakliže je rozpor Nejvyššího soudu a vrchního soudu, platí, že „vyšší bere“. K zásadě dvojinstančnosti stěžovatel v replice připomněl, že je založena na tom, že na vině se musí shodnout svobodně dvě instance. To však není zajištěno, vynucuje-li si vyšší instance vyslovení viny po nalézacím soudu. K vyjádření Nejvyššího soudu stěžovatel uvedl, že pomíjí své usnesení ze dne 14. 8. 2018 č. j. 3 Tdo 990/2018-312, kde bylo použito daleko přísnější měřítko pro vyloučení soudce Nejvyššího soudu z rozhodování.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

25. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“).

26. K otázce přípustnosti ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) Ústavní soud připomíná, že zpravidla je povolán rozhodovat meritorně jen o takové ústavní stížnosti, která směřuje proti rozhodnutím „konečným“, tj. zpravidla těm, jimiž se soudní či jiné řízení končí, a kdy jeho účastník nemá možnost jiné právní obrany než cestou ústavní stížnosti. Za taková „konečná“ rozhodnutí je však možno považovat i některá procesní rozhodnutí, jimiž se řízení sice nekončí, ale kterými se uzavírá jeho relativně samostatná část a jeho účastník již nemá možnost takové rozhodnutí napadnout. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu patří k tomuto typu rozhodnutí i pokyn nadřízeného soudu podle § 262 trestního řádu, aby věc byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, protože proti tomuto rozhodnutí nelze brojit žádným oprávněným prostředkem [srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2002 sp. zn. III. ÚS 711/01 (N 66/26 SbNU 193), ze dne 12. 1. 2005 sp. zn. III. ÚS 441/04 (N 6/36 SbNU 53), ze dne 5. 3. 2013 sp. zn. II. ÚS 3564/12 (N 38/68 SbNU 391), ze dne 1. 12. 2015 sp. zn. II. ÚS 2766/14, ze dne 21. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 794/16; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Aby mohl Ústavní soud přezkoumat, zda ke změně rozhodujícího senátu došlo v souladu s ústavním pořádkem, musel jako přípustné označit rovněž přímo související námitky o podjatosti takto rozhodujících soudců, které lze zpravidla (osamoceně) přezkoumat s ohledem na požadavek jejich přípustnosti až po ukončení trestního řízení (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 7. 2018 sp. zn. III. ÚS 4005/17 či ze dne 6. 9. 2018 sp. zn.

IV. ÚS 2758/18). V posuzované věci však je takové usnesení součástí již uzavřené části řízení.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

27. Ústavní soud posoudil všechny výše uvedené skutečnosti a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je částečně důvodná proti napadenému usnesení vrchního soudu, ve zbývající části pak je zjevně neopodstatněná.

V. a)

Posouzení námitek podjatosti soudců vrchního soudu a Nejvyššího soudu

28. V první řadě musel Ústavní soud posoudit námitku podjatosti rozhodujících soudců, neboť v případě jejich důvodnosti by bylo nutno bez dalšího přezkumu napadená rozhodnutí zrušit. Uvedeným námitkám však Ústavní soud přisvědčit nemohl.

29. Pochybnosti o nepodjatosti soudce Tomáše Durdíka neshledal Ústavní soud proto, že tato námitka se opírá pouze o jeho odbornou profesionální spolupráci se soudkyní vrchního soudu. Ze stěžovatelem citovaného článku nevyplývá nic, co by naznačovalo, že „*přátelské až obdivné*“ vyjádření soudce Tomáše Durdíka přesahuje meze obvyklého profesionálního vztahu popisovaného z hlediska hodnocení dřívější spolupráce obou účastníků. Samotný dřívější kolegiální vztah, jakkoliv blízký, nepřekročí-li rámec profesionálního vztahu dvou kolegů, nemůže sám o sobě založit pochybnosti o schopnosti obou soudců nestranně a spravedlivě rozhodnout danou věc [obdobně např. nálezy ze dne 3. 7. 2001 sp. zn. II. ÚS 105/01 (N 98/23 SbNU 11), usnesení ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. III. ÚS 377/16, ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. IV. ÚS 3205/15 nebo ze dne 6. 4. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1489/16]. Jak výstižně shrnul Nejvyšší správní soud, „*každý soudce v průběhu své soudcovské kariéry navazuje na svých pracovištích, odborných konferencích a seminářích a při jiných příležitostech společenského života uvnitř soudcovského stavu standardní kolegiální a profesní vztahy a jen některé z nich se vyvinou ve vztahy osobní. Krom toho, hloubka těchto vztahů se v čase mění, některé se prohlubují, jiné - zejména po opuštění společného pracoviště - blednou. Každý soudce profesionál při rozhodování musí být schopen tyto standardní profesní a kolegiální vztahy odstínit, resp. jde o - zejména u soudců vyšších soudů, jež pravidelně přezkoumávají rozhodnutí svých kolegů na nižších stupních soudní soustavy - natolik běžný fenomén, že si soudci profesionálové jejich existenci při rozhodování ani nemusí uvědomovat.*“ (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013 č. j. Nao 41/2013-56). Z toho důvodu soudce na tyto vztahy nebude v drtivé většině případů vůbec účastníky řízení upozorňovat. V obecné rovině lze tedy konstatovat, že profesní „známosti“ mezi jednotlivými soudci nejsou na překážku tomu, aby jeden z nich v rámci řízení o opravném prostředku přezkoumával rozhodovací činnosti druhého soudce.

30. Nejinak je tomu podle Ústavního soudu i u přezkumu podjatosti jednoho soudce druhým, kde sice nejde o faktický přezkum něčí rozhodovací činnosti, ale o posouzení jeho vztahu k účastníkům nebo předmětu řízení. Ani u této otázky nelze dle Ústavního soudu shledat apriorní vlastní osobní a konkrétní zájem kteréhokoliv z nich na výsledku

řízení. Ostatně takový nedostatek osobního zájmu prokázal v dané věci vrchní soud v dostatečné míře již tím, že v odůvodnění usnesení ze dne 27. 8. 2018 sp. zn. 8 To 68/2018 připustil reálnou konkrétně odůvodněnou možnost, že Nejvyšší soud o vyloučení všech rozhodujících soudců vrchního soudu rozhodne, a z toho důvodu navíc posečkal s vydáním meritorního rozhodnutí.

31. Odlišně je třeba dle Ústavního soudu nahlížet na vztah soudců k přímým účastníkům řízení, jež navíc jsou osoby vně justičního systému, i když ani zde není vždy nutné hodnotit jejich osobní vztah pohledem nezbytnosti vyloučení soudce (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2010 č. j. Nao 76/2010-107). Tím se právě posuzovaný případ odlišuje od stěžovatelem zmíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu, neboť v něm šlo o možný osobní vztah k účastníkovi řízení (resp. osobě blízké), navíc v určitém významném společenském postavení. Hodnotit přiměřenost takového vyloučení Ústavnímu soudu v dané věci nepřísluší. S ohledem na výše uvedené rozdíly však musí konstatovat, že ve stěžovatelově věci z ničeho nezjistil porušení principů nestranného soudního rozhodování soudce Tomáše Durdíka, jak vyplývají z ustálené judikatury.

32. Totéž pak platí i v otázce posouzení (ne)podjatosti soudců vrchního soudu. V tomto směru může Ústavní soud pouze odkázat na zevrubné odůvodnění usnesení vrchního soudu ze dne 27. 8. 2018 sp. zn. 8 To 68/2018 a napadeného usnesení Nejvyššího soudu, která se příkladně se všemi vznesenými námitkami vypořádala, aniž by na to stěžovatel jakkoliv konkrétně reagoval. Ústavní soud tedy uzavírá, že při posuzování otázky (ne)podjatosti soudců vrchního soudu nedošlo k porušení stěžovatelových ústavních práv a v této části posoudil ústavní stížnost jako návrh zjevně neopodstatněný.

V. b)

Posouzení námitky porušení práva na zákonného soudce

33. Jako další v pořadí přezkoumal Ústavní soud námitku porušení práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny, k čemuž mělo dojít nařízením změny senátu krajského soudu napadeným usnesením. Ústavní soud tuto námitku zčásti uznal za důvodnou s přihlédnutím ke specifickým okolnostem případu, kdy jde již o zahájení šestého „kola“ v rozhodování o vině obžalovaného, přičemž rozsah provedeného dokazování není předmětem sporu a ani sám odvolací soud žádné možnosti jeho doplnění nevidí (viz bod 18 napadeného usnesení vrchního soudu), takže spor (spíše již mezi soudy) se odehrává v rovině způsobu provedených důkazů a jejich hodnocení. Současně si je Ústavní soud vědom toho, že absolutizace práva na zákonného soudce by mohla v praxi vést nakonec i k porušení práv obžalovaných zakotvených v čl. 38 odst. 2 Listiny např. v podobě nekončícího „dialogu“ mezi nalézacím soudem a odvolacím soudem, popř. nutností zásadní změny koncepce odvolacího řízení, zejména v případech zprošťujících rozsudků nalézacího soudu, jak to plyne z § 259 odst. 5 písm. a) trestního řádu. K tomu je třeba ale uvést, že úkolem Ústavního soudu je podle čl. 83 ve spojení s čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy ochrana základních práv a svobod, úkolem státu je pak dosažení účelu trestního řízení podle § 1 odst. 1 trestního řádu v tomto lidskoprávním rámci.

34. Proto z ustálené judikatury obecných soudů, stejně jako Ústavního soudu, vyplývá, že odnětí věci rozhodujícímu soudci podle § 262 trestního řádu je mimořádným

(výjimečným) procesním prostředkem, k jehož použití musí být dány důležité důvody, které musí být zřetelné, zřejmé a bezpochybné [srov. např. náleze ze dne 5. 3. 2013 sp. zn. II. ÚS 3564/12 (N 38/68 SbNU 391)]. Postup odvolacího soudu podle uvedeného ustanovení lze za ústavně konformní považovat pouze tehdy, je-li tento krok odůvodněn vysokou pravděpodobností, že v případě ponechání věci současnému soudci tento nebude schopen ukončit řízení způsobem, jenž by mohl odvolací soud aprobovat. Je přitom nezbytné, aby rozhodnutí odvolacího soudu vyjmenovávalo konkrétní pochybení soudu nalézacího [srov. usnesení ze dne 14. 7. 1998 sp. zn. I. ÚS 112/98 (U 45/11 SbNU 335)]. Zároveň platí, že uvedené ustanovení nevytváří odvolacímu soudu širší prostor k prosazení svého názoru na postup a závěry nalézacího soudu, než jaký mu vymezuje trestní řád, ať již jde o oprávnění ve věci sám meritorně rozhodnout nebo pouze zrušit rozsudek soudu prvního stupně a vrátit věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí jako v posuzované věci podle § 259 odst. 5 písm. a) trestního řádu. Odvolací soud proto např. může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl další důkazy, dostojí-li však rozhodnutí soudu prvního stupně těmto požadavkům, nemůže ho odvolací soud zrušit pouze z důvodu, aby prosadil své hodnocení takto provedených důkazů a z něho plynoucí závěry ohledně skutkových zjištění [srov. např. výše citované nálezy sp. zn. I. ÚS 1922/09 a II. ÚS 3564/12; dále nálezy ze dne 14. 4. 2011 sp. zn. I. ÚS 109/11 (N 72/61 SbNU 105) či ze dne 21. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 794/16 (N 118/81 SbNU 833)]. O porušení ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele by také šlo v případech týkajících se odnětí věci podle § 262 trestního řádu, jestliže by rozhodování soudu odvolacího bylo projevem zjevné libovůle. Bylo by tomu tak zvláště tehdy, neodůvodnil-li by odvolací soud svůj závěr o nutnosti postupu podle § 262 trestního řádu náležitě nebo spočíval-li by takový závěr na důvodech evidentně nepřijatelných [viz také náleze ze dne 11. 11. 2014 sp. zn. II. ÚS 3780/13 (N 206/75 SbNU 313), bod 17; či usnesení ze dne 14. 1. 2010 sp. zn. I. ÚS 2991/09, ze dne 25. 3. 2014 sp. zn. I. ÚS 1698/13 a ze dne 8. 7. 2015 sp. zn. IV. ÚS 200/15]. Právě posledně uvedený deficit shledal Ústavní soud i v posuzované věci, neboť vrchní soud odůvodnil napadené rozhodnutí nedostatečně, popř. i nepřijatelně, takže nedostal své ústavní povinnosti náležitě odůvodnit svůj postup a rozhodnutí odchylující se od ústavní záruky práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny (viz níže).

35. Jak vyplývá z výše uvedeného popisu (viz body 6, 8 a 9 tohoto nálezu), za hlavní pochybení nalézacího soudu vrchní soud označil již v předchozím usnesení ze dne 23. 3. 2018 sp. zn. 8 To 25/2018 (rozhodnutí č. 10) skutečnost, že v rozhodnutí krajského soudu chybí jeho vlastní hodnocení provedených důkazů, neboť se u každého jednotlivého důkazu zaštiťuje právním názorem Nejvyššího soudu, který je pro něj v tomto ohledu nezávazný. Jako vedlejší výtku lze z uvedeného rozhodnutí vyčíst, že krajský soud si musí ujasnit a důkazně podepřít, zda v dané věci došlo k manipulaci s důkazy ze strany orgánů činných v trestním řízení a jaké jsou souvislosti takového postupu.

36. Na to reagoval krajský soud vydáním v podstatě totožného rozsudku (rozhodnutí č. 11), za nějž připojil jakousi reakci na rozhodnutí vrchního soudu (pro její podrobnější obsah viz bod 7 tohoto nálezu). Pro posuzovanou otázku je podstatné, že krajský soud v rozhodnutí odvolacího soudu neshledal žádnou konkrétní výtku či pochybení. Rovněž zcela explicitně uvedl, že výrok jeho rozsudku je výsledkem hodnocení důkazů dle jeho vlastního přesvědčení při aplikaci zásad ústnosti, přímosti, bezprostřednosti

a kontradiktornosti. Zdůraznil, že přitom byl sice veden úvahami Nejvyššího soudu, závěry jsou však jeho vlastní. Nad rámec toho pak připojil poměrně obsáhlou a dle Ústavního soudu zbytečnou úvahu o jeho nezáviděníhodné roli, v níž je údajně vázán protichůdnými pokyny (či nezávaznými názory) soudů vyšších stupňů, které otázku stěžovatelovy viny posuzují rozdílně.

37. Poněkud rozporně krajský soud popisuje důležitost závěrů Nejvyššího soudu pro své hodnocení, když např. na jednom místě uvádí, že „*jimi byl veden*“, ale závěr o vině je jeho vlastní, na dalším místě, že „*je musí respektovat*“, jinde, že „*je třeba tuto okolnost vnímat*“, dále, že „*rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou kategorická a závazná*“ a konečně, že „*pro něj byla významným vodítkem*“. To vše v kontextu úvah o kontrapozici názorů Nejvyššího soudu a vrchního soudu o stěžovatelově vině. Tato spíše komplikující vyjádření hodnotí Ústavní soud ovšem jako pouhé *obiter dictum* rozhodnutí krajského soudu, resp. jako jeho nadbytečnou reakci na domnělou výtku vrchního soudu (viz níže). Jde-li o možnou manipulaci s důkazy, jež představovala jedinou upřesněnou výtku, tak tato dle krajského soudu byla s ohledem na některé skutečnosti vzata jako reálná možnost, již se nepodařilo vyvrátit.

38. I tento rozsudek vrchní soud zrušil, a to ústavní stížností napadeným usnesením (rozhodnutí č. 12). Jak je patrné z podrobnějšího popisu výše, dospěl vrchní soud k závěru, že krajský soud nepochopil podstatu jeho výtky a nadále se v (zkopírovaném) hodnocení důkazů zaštiťuje názory Nejvyššího soudu. Za hlavní pochybení vrchní soud znovu označil absenci vlastního hodnocení důkazů krajským soudem. Soud má vyhodnotit provedené důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 2 odst. 6 trestního řádu), což dle vrchního soudu krajský soud neučinil. Dle odvolacího soudu nemůže krajský soud pochybnosti o věrohodnosti důkazu podložit ani názorem Nejvyššího soudu, ani iracionální nedůvěrou k poskytovateli takového důkazu. Dvě takové pochybnosti uvedl vrchní soud konkrétně. Krajský soud se podle svého vnitřního přesvědčení bude muset rozhodnout, jakou měrou se nechá názory Nejvyššího soudu ovlivnit. Rozhodnutí uzavřel tím, že z výše uvedeného je dle vrchního soudu zřejmá neschopnost krajského soudu „*oprotit se od nesprávného hodnocení provedených důkazů, není proto schopen rozhodnout nestranně, ani napsat jasné a přezkoumatelné rozhodnutí*“, a je tedy nutné přistoupit ke změně rozhodujícího senátu.

39. Uvedené skutečnosti Ústavní soud považoval za nutné uvést na tomto místě a podrobněji i výše (viz body 6 až 9 tohoto nálezu) proto, aby co nejzřetelněji vynikly nejen rozdíly v názorech jednotlivých soudů, ale i rozdíly v náhledu na předmět a nosné důvody jednotlivých rozhodnutí, mezi všemi méně podstatnými úvahami a kritikou soudů navzájem, završených navíc řadou nedostatků odůvodnění hned v několika vydaných rozhodnutích. Jak však plyne již ze shora uvedeného, z hlediska Ústavního soudu zůstává jako základní problém ústavnosti napadeného usnesení vrchního soudu nařízení změny rozhodujícího senátu a dodržení požadavků na jeho náležité odůvodnění (s ohledem na stav provedeního dokazování). Proto se Ústavní soud v této fázi „živého“ řízení musel omezit toliko na přezkum dodržení výše uvedených podmínek takového postupu (viz bod 34 tohoto nálezu), přičemž zcela odhlédl od ostatních otázek, jakými jsou kupříkladu nejednotnost rozhodování dané věci jednotlivými soudy či hodnocení konkrétní důkazní situace. Tyto skutečnosti Ústavní soud nikterak nehodnotil, neboť jsou pro řízení o námitkách vznesených stěžovatelem v ústavní stížnosti irelevantní a

s ohledem na zásadu subsidiarity ústavní stížnosti (viz část IV tohoto nálezu) rovněž předčasné.

40. Co se týče právních závěrů, nelze rozhodnutí vrchního soudu cokoliv vytknout. Jeho odůvodnění je prakticky založeno na jediném právním závěru, jímž je nevázanost nalézacího soudu názory Nejvyššího soudu na hodnocení jednotlivých důkazů. Přípustnost tohoto závěru vyplývá nejen z ustálené judikatury a odborné literatury k § 265s odst. 1 trestního řádu, citované vrchním soudem, ale je rovněž v zásadě jediným možným naplněním zásad ústnosti a přímosti trestního řízení, které nacházejí své promítnutí i v ústavních principech (srov. čl. 38 odst. 2 Listiny). Ani dovolací soud podle § 265s odst. 1 trestního řádu, avšak ani odvolací soud podle § 264 odst. 1 trestního řádu nemůže závazně hodnotit důkazy, které sám současně neprovede a nemůže si ani na soudech nižších stupňů jiné konkrétní hodnocení důkazů vynucovat [srov. např. nálezy ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13 (N 1/72 SbNU 23) nebo ze dne 21. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 794/16 (N 118/81 SbNU 833)]. I po novelizaci § 259 trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. stále zůstává těžiště dokazování před nalézacím soudem. Úkolem vyšších soudních instancí je posoudit, zda nalézacím soudem provedené hodnocení důkazů ob stojí v duchu právních zásad (zejména § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu) a principů logického myšlení, tedy je jejich úkolem garantovat, že vydané rozhodnutí je přezkoumatelné a že po přezkoumání ob stojí z hlediska obecných pravidel úplně zjištěného a řádně vyhodnoceného skutkového stavu. Jde-li o dílčí závěry, jimiž může být například věrohodnost konkrétních osob či interpretace jejich úmyslu, je jejich zasahování do činnosti nalézacího soudu omezené, neprovedou-li klíčové důkazy samy. Závěr vrchního soudu o (ne)vázanosti nalézacího soudu skutkovými úvahami dovolacího soudu tedy plně ob stojí. Je však nutno dodat, že je třeba vycházet z toho, co vázanost právním názorem vyjádřeným v rozhodnutí odvolacího či dovolacího soudu znamená; tedy též to, že je součástí principu právního státu zakotveného v čl. 1 odst. 1 Ústavy. Proto tato zásada nezapovídá nalézacímu soudu, aby na základě vlastního posouzení nemohl přihlídnout i k jiným závěrům a úvahám, popř. se jimi nechal inspirovat na cestě k dosažení správného rozhodnutí věci, jestliže to náležitě odůvodní. Stále tak musí být respektována ústavní zásada nezávislosti soudního rozhodování podle čl. 81 a čl. 82 odst. 1 Ústavy, vůči které je vázanost právním názorem vyšší soudní instance jen důsledkem promítnutí zásad právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) do pravidel soudního rozhodování (možnost opravných prostředků, právní jistota, stabilita judikatury atd.).

41. Pochybení však Ústavní soud shledal ve způsobu, jakým vrchní soud tento právní závěr aplikoval na projednávaný případ a jeho skutkové okolnosti, konkrétně na zrušený rozsudek krajského soudu, popř. v tom, že tuto subsumpci nedostatečně odůvodnil. Proto bylo třeba jak s ohledem na jádro námitek stěžovatele (sub II), tak s ohledem na maximum minimalizace zásahů do rozhodování obecných soudů Ústavním soudem posoudit důvodnost nařízení výměny senátu krajského soudu, a tím i dodržení ústavních kautel práva na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 2 a čl. 2 odst. 2 Listiny (zákaz svévole a libovůle).

42. V prvním zrušujícím usnesení (ze dne 23. 3. 2018 – rozhodnutí č. 10) vrchní soud v tomto směru toliko konstatuje, že krajský soud se názory Nejvyššího soudu zaklíná u hodnocení každého z důkazů. V ústavní stížnosti napadeném usnesení (zrušující rozhodnutí č. 12) pak tuto úvahu doplnil v tom směru, že usnesení je v některých místech rozporné (a tedy nesoustředěně a nepečlivě sepsané). Nadále se krajský soud

podle něj zaštiťuje názory Nejvyššího soudu (viz např. odst. 212, 213, 216, 237 a další) a v odůvodnění chybí jeho vlastní hodnocení důkazů. Proto nelze seznat, co jsou jeho vlastní závěry, neboť je „*neočistil*“ od domnělého závazného názoru Nejvyššího soudu. A vzhledem k tomu, že jde o opakované pochybení, je dle vrchního soudu namíste přistoupit ke změně rozhodujícího senátu.

43. V souhrnu považuje Ústavní soud takové odůvodnění postupu podle § 262 trestního řádu za nedůvodné, jelikož jednak není dostatečně podloženo konkrétními skutečnostmi, a především samotné rozhodnutí krajského soudu žádné takové významné pochybení nevykazuje, což třeba označit za porušení čl. 38 odst. 1 Listiny (právo na zákonného soudce) ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny (projev libovůle).

44. V první řadě je třeba uvést, že krajský soud ve zrušeném rozsudku opakovaně explicitně uvedl, že hodnotící úvahy jsou jeho vlastní. Zde třeba poukázat na ty pasáže odůvodnění, v nichž krajský uvádí, že „*logickým a přezkoumatelným způsobem zdůvodnil své úvahové postupy i to, proč nepovažoval vinu obžalovaného za prokázanou v potřebné míře jistoty a proč tedy aplikoval zásadu in dubio pro reo. (...), že nalézací soud, byť veden úvahami Nejvyššího soudu, vyjadřuje svoje názory a závěry, (...) Tento závěr je podrobně dokumentován na jednotlivých důkazech a podrobně vyargumentován. (...), kdežto nový senát nalézacího soudu i Nejvyšší soud významné pochybnosti vnímají. (...) Nalézací soud provedl konkrétní a detailní rozbor provedených důkazů tak, jak popsal shora a pak podle svého vnitřního přesvědčení rozhodl. (...) Jak je uvedeno shora, soud provedl v novém složení senátu podrobný rozbor důkazů, jež vykazuje veškeré znaky zákonného vyhodnocení. (...) Svoje úvahy nalézací soud podrobně zdůvodnil shora. Soud byl veden vlastními úvahami a vlastním hodnotícím postupem, byť obsah obou dotčených rozhodnutí Nejvyššího soudu byly významným vodítkem, takže nalézací soud se těmito rozhodnutími jenom "nezaklínal".“*

45. Z uvedeného je zřejmé, že krajský soud nejen jednoznačně vyjadřuje svůj vztah k provedenému hodnocení důkazů (jako autenticky vlastní) a k otázce podřízení se závěrům Nejvyššího soudu, ale dokonce přímo reaguje na výtku vrchního soudu. V takové situaci je dle Ústavního soudu nepřijatelné, aby vrchní soud pouhým zopakováním svých starších (a velmi nekonkrétních) závěrů fakticky popíral explicitní vyjádření krajského soudu a snažil se ho (nebo někoho jiného) přesvědčovat, že myšlenkové pochody podřízeného soudu a jeho vztah k názorům jiných soudů jsou ve skutečnosti opačné, než uvedl. Ústavně přijatelným by mohl být takový postup shledán v případě, že by vrchní soud uvedený závěr dovodil na základě důkladné analýzy rozsudku krajského soudu (který je podřazen, nikoli podřízen soudu vyšší instance), shledal jeho významnou vnitřní rozpornost, popírající výše uvedená explicitní vyjádření, a tento postup mu vytknul. Žádný takový rozbor však napadené rozhodnutí (a ani předchozí rozhodnutí vrchního soudu) neobsahuje, což představuje významný ústavněprávní nedostatek jeho odůvodnění, který se pak neústavně promítá do stěžovatelova ústavně zaručeného práva na zákonného soudce. Právě tento nedostatek napadeného usnesení je hlavním důvodem pro jeho kasaci Ústavním soudem.

46. Aby Ústavní soud učinil zadosť naplnění zásady minimalizace zásahů do činnosti ostatních orgánů veřejné moci, a nerušil tak rozhodnutí soudních orgánů bez reálného dopadu do průběhu daného řízení, přezkoumal, zda krajskému soudu vytýkané pochybení (neoprávněné zaklínání se názory Nejvyššího soudu) není i bez konkrétního vysvětlení vrchním soudem z odůvodnění a kontextu zprošťujícího rozsudku krajského

soudu natolik zřejmé, že by doplnění odůvodnění v novém rozhodnutí vrchního soudu představovalo jen formální „průtah“. Po seznámení se s obsahem rozsudku krajského soudu ze dne 14. 5. 2018 č. j. 9 T 12/2013-4024 však Ústavní soud seznal, že jeho odůvodnění uvedené pochybení nevykazuje pro Ústavní soud zřejmým způsobem. Vrchnímu soudu lze přisvědčit toliko v tom, že krajský soud na závěry Nejvyššího soudu na několika místech ve svém rozhodnutí upozorňuje. To však samo o sobě není ani protiprávní, a k pochopení kontextu celého řízení ani na škodu (vzhledem ke dvěma existujícím rozhodnutím Nejvyššího soudu), tím méně to pak nutně neznamená, že se jimi zaklíná a cítí se jimi tlačení do určitého konečného závěru ohledně stěžovatelovy viny. Zvláště v situaci, kdy to krajský soud na jiném místě rozhodnutí explicitně popírá (viz výše).

47. Na podporu tohoto závěru Ústavní soud poukazuje na konkrétní vyjádření krajského soudu (hodnocení provedených důkazů se týká část rozsudku v odst. 212 a násl.), v nichž je Nejvyšší soud zmíněn, a to třeba i jen okrajově:

a) v samotném odst. 212 je Nejvyšší soud zmíněn hned šestkrát. Přitom nejméně čtyři z těchto zmínek jsou čistě rekapitulační. Dále krajský soud uvádí, že nemůže závěry Nejvyššího soudu nerespektovat, ani kdyby s ním teoreticky nesouhlasil (současně však neuvádí, o jaké závěry jde), a vzhledem k tomu, že od rozhodování dovolacího soudu nedošlo k žádné důkazní změně, prezentoval krajský soud své rozhodnutí „*na půdorysu rozhodnutí Nejvyššího soudu*“. Pouze tuto poslední zmínku by při nejpřísnější možné interpretaci bylo možné hodnotit jako nesrozumitelnou, či budící dojem jakéhosi odvození rozhodnutí krajského soudu od názorů Nejvyššího soudu (v nepřijatelné opozici vůči rozhodnutí přímo nadřazené soudní instance – nehledě na to, že je vyloučeno, aby byla uznána situace, ve které odvolací soud pokyny k hodnocení důkazů, které *nota bene* sám neprovedl, dávat nemohl, zatímco dovolací soud ano, což by bylo zcela v rozporu s koncepcí řádných a mimořádných opravných prostředků). Dle Ústavního soudu jde však o velmi vágní vyjádření, které v kontextu dalších závěrů krajského soudu nelze označit za takové pochybení, které by mělo vést ke zrušení celého rozsudku, *nota bene* prolomení zásady zákonného soudce;

b) dále jsou závěry Nejvyššího soudu zmíněny v odst. 213, kde krajský soud interpretuje obsah usnesení dovolacího soudu, z něž vyplynulo, že v dříve předloženém hodnocení důkazů nebyla vina stěžovatele prokázána v souladu s právními předpisy, předchozí hodnocení důkazů bylo rozporné se zásadou *in dubio pro reo* a soudy pomíjely či bagatelizovaly důkazy, které stěžovatele vyvíňovaly. I tuto zmínku chápe Ústavní soud jako zcela rekapitulační, odpovídající reálnému odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017 č. j. 8 Tdo 1706/2016-I-122;

c) dále je Nejvyšší soud zmíněn v odst. 215, týkajícího se zcela obecného výkladu zásady *in dubio pro reo* a nejde tedy o hodnocení jednotlivých důkazů (nebo jejich souhrnu v daném případě);

d) v odst. 216 krajský soud připomněl, že ve svém usnesení Nejvyšší soud dospěl k závěru, že původní hodnocení důkazů vykazovalo tzv. extrémní nesoulad mezi jejich obsahem a závěry soudů, a přejímat totožné hodnocení je tedy krajskému soudu zapovězeno. Ani v tomto případě nejde o závěr nijak nepřijatelný, naopak plně odpovídá principům právního státu a logiky kasačního principu dovolacího řízení. Nepřijatelným by se takový závěr stal tehdy, kdyby krajský soud spatřoval v kasačním

zásahu Nejvyššího soudu pokyn dospět k ve výsledku opačnému, a nikoliv pouze odlišnému hodnocení provedených důkazů. Nic takového však ani z rozhodnutí Nejvyššího soudu, a tím méně pak z rozhodnutí krajského soudu nevyplývá;

e) v části věnující se pak hodnocení konkrétních důkazů krajský soud v odst. 221 zmiňuje Nejvyšší soud v tom směru, že v návaznosti na jeho rozhodnutí (při hodnocení stěžovatelových výpovědí) lze konstatovat, že stěžovatelovy negativní vlastnosti (dluhy, experimenty s drogami, školní lajdáckost, krádeže peněz a elektroniky z domu rodičů, jedno projevení agresivity ve sporu s vrstevníkem) nemusí být signifikantní pro pachatele brutálního trestného činu. To je v celkové důkazní konstrukci závěr zcela nepodstatný. Pro úplnost je třeba dodat, že popis skutečností rozhodných pro stěžovatelovu věrohodnost je v podstatě zkopírován z usnesení Nejvyššího soudu. Taková praxe však není u rekapitulačních částí rozhodnutí nic neobvyklého, navíc se na jiných místech rozhodnutí krajského soudu tento postup neopakuje;

f) následně při hodnocení výpovědi poškozené (odst. 227), jakožto klíčového důkazu, zmiňuje krajský soud bez dalšího, že na v nich obsažené rozpory poukázal již Nejvyšší soud a krajský soud „*úvahy Nejvyššího soudu samozřejmě vnímal a do své činnosti i posouzení věci je začlenil*“. Ani toto vyjádření nesvědčí jednoznačně o podřízeném přebírání hodnocení důkazů. Za ním totiž následuje vlastní a zcela originální hodnocení výpovědi poškozené se závěrem o její nevěrohodnosti z důvodu pravděpodobného narušení její paměti, které jako možnost potvrdila celá řada znalců;

g) poté je Nejvyšší soud zmíněn v odst. 237, při hodnocení použitelnosti rekognice podle fotografií, dle jejíhož protokolu měla poškozená při prvním kole rekognice označit stěžovatele jako pachatele. I tento odkaz nepovažuje Ústavní soud za jakkoliv problematický. Jednak hodnocení zákonnosti a z ní vyplývající použitelnosti důkazů patří do oblasti působnosti Nejvyššího soudu v trestním řízení a dále se krajský soud sám přesvědčil, že obsah protokolu této rekognice neodpovídá jejímu videozáznamu;

h) za spornou lze označit další zmínku Nejvyššího soudu v odst. 246, kde krajský soud (s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu) upozorňuje na skutečnost, že věrohodnost vypovídající osoby (babičky stěžovatele) je posilována výsledkem testu na tzv. detektoru lži. Spornost otázky obecného použití tohoto důkazu ovšem vrchní soud nadnesl až v posledním zrušujícím rozhodnutí a ani případně nesprávný právní názor krajského soudu v této zcela dílčí (a v celkové skutkové konstrukci nepodstatné) otázce nemůže sám o sobě vést ke změně rozhodujícího senátu. Navíc jde spíše o právní otázku, zatímco vrchní soud vytýká krajskému soudu nesprávné hodnocení důkazů;

i) dále je Nejvyšší soud zmíněn při vyhodnocování tzv. pachových stop (odst. 257). V tomto směru odkazuje krajský soud na jeho rozhodnutí jako na zdroj závazné judikatury, především Ústavního soudu, který v minulosti vymezil podmínky použití tohoto důkazu [viz zejména nález ze dne 22. 3. 2016 sp. zn. IV. ÚS 1098/15 (N 47/80 SbNU 573)]. I zde jde tedy o odkaz zcela případný. Závěry hodnocení konkrétních pachových stop pak provádí krajský soud vlastními slovy bez zmínění Nejvyššího soudu;

j) následující zmínka Nejvyššího soudu se v odst. 272 týká věrohodnosti a použitelnosti výpovědi spoluvězně, jemuž se měl stěžovatel doznat ke spáchání předmětného skutku. Nezbytný smysl tohoto odkazu Ústavnímu soudu uniká, neboť krajský soud uvádí:

„Současně (v intencích vývodů Nejvyššího soudu) je třeba poukázat na to, že v letních měsících roku 2015 bylo vytěženo v různých věznicích celkem 20 osob, aniž bylo z těchto vytěžení či vysvětlení něco konkrétního zjištěno.“ Tato věta je kromě uvedené závorky převzata z odst. 185 usnesení Nejvyššího soudu, přičemž alespoň Ústavnímu soudu není „intence vývodů Nejvyššího soudu“ zřejmá, neboť uvedený popis žádné vývody (ve smyslu indukce) neobsahuje. Podstatné však je, že krajský soud vyhodnotil výpověď uvedeného svědka samostatně na základě jím zjištěných skutečností. Při hodnocení daných výpovědí je pak Nejvyšší soud zmíněn ještě jednou, neboť ve svém rozhodnutí označil postup státní zástupkyně při předkládání tohoto důkazu za přinejmenším nekorektní. V tomto ohledu jde však o právní názor (v otázce řádného opatření a předložení důkazů), spadající plně do působnosti Nejvyššího soudu;

k) konečně je pak Nejvyšší soud zmíněn už pouze v závěrečné bilanci zhodnocení dokazování (odst. 279), kde pouze krajský soud zopakoval dřívější výtky dovolacího soudu. Na úplný závěr pak v odst. 285 vyjadřuje krajský soud názor, že jeho nové rozhodnutí je v souladu se závěry Nejvyššího soudu. Dále je již Nejvyšší soud zmiňován pouze při popisu „sporu“ o závaznost jeho názorů mezi vrchním a krajským soudem, jak je popsán výše (viz body 6 až 9 tohoto nálezu).

48. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že ani z výše uvedeného podrobného popisu všech zmínek Nejvyššího soudu nevyplývá, že by se krajský soud při svém rozhodování dopustil pochybení, která mu vrchní soud vytýká. Rozhodně ne v takovém rozsahu a dosahu, v jakém jej vrchní soud naznačuje, když uvádí, že krajský soud se „zaklíná u hodnocení každého z důkazů závazným právním názorem Nejvyššího soudu“ (odst. 28 usnesení vrchního soudu ze dne 23. 3. 2018) a že „vlastní hodnocení provedených důkazů v odůvodnění napadeného rozsudku chybí“ (odst. 24 napadeného usnesení vrchního soudu), přičemž krajský soud nevyhodnotil důkazy v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu „neustálým poukazováním na závazný právní názor Nejvyššího soudu“ (odst. 25 téhož rozhodnutí).

49. Vrchní soud tedy nad odůvodněním rozsudku krajského soudu vynesl poměrně kategorický závěr (odsudek), který však zjevně neodpovídá jeho skutečnému obsahu, což je nutno promítnout do hodnocení ústavnosti postupu podle § 262 trestního řádu (výrok III napadeného usnesení vrchního soudu).

50. U řady důkazů není Nejvyšší soud zmíněn vůbec (např. hodnocení několika svědeckých výpovědí v odst. 242 až 245, hodnocení tzv. kupičky vlasů v odst. 249 a 250, hodnocení použitého vražedného předmětu a genetických stop v odst. 268 až 271, atd.). Dle názoru Ústavního soudu nepředstavuje žádná jednotlivá zmínka Nejvyššího soudu ve zprošťujícím rozsudku zjevné porušení zásady volného hodnocení důkazů ze strany krajského soudu. Většina z nich je zcela namístě (rekapitulace, odkazy na obecnější judikaturu nebo závazné právní názory), jiné lze vyložit v duchu výše uvedeného vyjádření krajského soudu (viz bod 44 tohoto nálezu) a zbývající lze dle Ústavního soudu vyhodnotit v nejhorsím jako natolik vágní, že jim lze rozumět odlišně a s různým výsledkem. Nesrozumitelnost však vrchní soud nalézacímu soudu nevytýkal. K tomu je ještě třeba dodat, že krajský soud hodnotí provedené důkazy na více než dvaceti stranách odůvodnění, přičemž výše jsou popsány všechny zmínky Nejvyššího soudu v tomto rozsáhlém hodnocení obsažené.

51. Konečně, i když se některé názory Nejvyššího soudu ocitají na samé hranici přípustnosti, vzhledem k jeho roli v trestním řízení (kupříkladu, že obsah některých jím neprovedených důkazů stěžovatele vyviňuje či je mu ku prospěchu), nemohou je podřízené soudy ve skutkové rovině ignorovat. S ohledem na zásadu materiální pravdy a zásadu prokázání viny bez důvodných pochybností, jimiž je trestní řízení ovládáno, nemůže soudce bez dalšího přejít jakoukoliv pochybnost o vině, o níž se dozví, toliko s odkazem na její potenciálně nepřipustný zdroj. Trestní soudce musí odstranit všechny rozumné pochybnosti o vině a jednotlivých důkazech, které mu připadnou do úvahy. Právě v tomto směru mohou obsáhlé úvahy dovolacího soudu sloužit jako „významné vodítko“, jak uvádí krajský soud, a to bez ohledu na to, zda byl k těmto konkrétním úvahám Nejvyšší soud v souladu s materiálním předmětem dovolacího řízení povolán či nikoliv. Konečně sám vrchní soud v napadeném rozhodnutí uvádí, že je „otázkou vnitřního přesvědčení“ krajského soudu, jakou měrou se nechá nezávaznými dovolacími pokyny ovlivnit. Není tedy vůbec zřejmé, kterou částí zrušeného rozsudku se měl krajský soud od této zásady odchýlit.

52. Lze tedy uzavřít, že stručný a jednoznačný závěr o chybném vyhodnocení důkazů krajským soudem z ústavněprávního hlediska neobstojí. Je-li vrchní soud toho názoru, že nějaká jednotlivá zmínka názorů Nejvyššího soudu není namístě, anebo že tyto zmínky ve svém souhrnu, či ve spojení s jiným postupem vykazují, navzdory explicitnímu vyjádření krajského soudu, projevy úplné rezignace na vlastní hodnocení důkazů, bude muset tento závěr velmi pečlivě odůvodnit. Veškerá pochybení pak bude muset krajskému soudu konkrétně vytknout a teprve následně posoudit, zda jejich povaha či rozsah jsou takového rázu, že bude nutné, aby věc rozhodoval nový senát, což by vždy mělo být až krajní procesní řešení. Měl by vzít rovněž v potaz, že k předchozí kasaci zprošťujících rozsudků docházelo dle Ústavního soudu z důvodů „komunikačních problémů“ při hledání rolí jednotlivých soudních instancí v daném trestním řízení, a nikoliv z neschopnosti zaujmout jednotný právní názor. Důležitým faktorem je rovněž skutečnost, že celé trestní řízení trvá již bezmála šest let a další změna rozhodujícího senátu (a s ním související nutnost opakovat všechny důkazy) jej dále jen prodlouží.

53. Jen pro úplnost Ústavní soud upozorňuje i na to, že opodstatněná není ani výtku vrchního soudu, kterou poukazuje na údajný rozpor odůvodnění krajského soudu, který v odst. 206 (a podobně i v odst. 207 a 208) uvádí, že „*důkazy, které byly u hlavního líčení provedeny, se podařilo prokázat, že pachatelem tohoto jednání byl právě obžalovaný*“. Z kontextu uvedeného rozhodnutí je zřejmé, že část rozsudku krajského soudu v odst. 181 až 211 představuje shrnutí (či spíše nadbytečně rozsáhlé zopakování) argumentů obžaloby a nikoliv hodnocení důkazů krajským soudem. Rovněž tak neodpovídá skutečnosti, že by tuto výtku vrchní soud vznesl již v usnesení ze dne 23. 3. 2018.

VI. Závěry

54. Přestože se mohl Ústavní soud závazně vyjádřit pouze k dílčí procesní otázce, považuje za potřebné zdůraznit závažnost posuzované věci a narůstající dobu, ve které se jí fakticky stále bez výsledku obecné soudy zabývají. Je obecnou povinností všech rozhodujících soudů vyvarovat se vykročení z mezí, představovaných zákonným

rámcem jednotlivých fází trestního řízení, jako je tomu v posuzované věci, kde již začínají vystupovat i prvky nejen právního hodnocení, nýbrž i emocionální. Tyto problémy, jak bylo shora naznačeno, počínají od úvah Nejvyššího soudu na téma interpretací jednotlivých důkazů, přes nadbytečné úvahy vrchního soudu o schopnostech a „opravdových“ úmyslech nalézacího soudu, až po úvahy krajského soudu, jaké jsou názory vyšších soudů na otázku stěžovatelovy viny. Tím však řada nadbytečných úvah, které ani neplní obecně přijímanou roli *obiter dicti*, nekončí. Z hlediska ústavnosti považuje Ústavní soud za zvlášť vážný nedostatek ty projevy, jimiž vydaná rozhodnutí vyjadřují slovní nedůvěru ve schopnosti jednotlivých soudů (obousměrně) postupovat v dané věci v souladu s právem a nepřímo tak vlastními úvahami zasahují do činnosti jiných soudů. Úcta k nezávislému soudnímu rozhodování, jako jednomu ze základních pilířů právního státu, by měla být zvláště v aktech samotné soudní moci. Dle Ústavního soudu, jemuž nenáleží pravomoc nařídit projednání věci jinými senáty, je z toho důvodu namísto, aby soudy pro dosažení ústavně konformního výsledku řízení omezily své úvahy v duchu doktríny soudcovského sebeomezení a nadále tak věnovaly svoji intelektuální a emocionální energii pouze předmětu jimi vedeného řízení. Není pak třeba zdůraznit, že nedostatky podobného druhu jsou ve výsledku ku prospěchu především pachateli brutálního zločinu, ať už je jím kdokoli, kdo doposud uniká řádnému postihu.

55. S ohledem na uvedenou argumentaci Ústavní soud shledal, že napadené rozhodnutí vrchního soudu nesplňuje ústavní požadavky na řádné odůvodnění pro nařízení postupu podle § 262 trestního řádu a porušuje tak ústavně zaručené právo stěžovatele na řádné soudní řízení podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Proto bez nařizování ústního jednání podané ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) a § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zčásti vyhověl a napadené rozhodnutí vrchního soudu podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ve všech jeho výrocích zrušil.

56. V dalším řízení se vrchní soud zaměří na to, aby identifikoval a odůvodnil konkrétní pochybení krajského soudu, v případě jejich nalezení je přezkoumatelným způsobem popsal a následně posoudil, zda tato pochybení dosahují pro svou závažnost a opakovanost takové intenzity, aby odůvodňovala další změnu rozhodujícího senátu krajského soudu. Jak vyplývá z výše uvedeného, nevyhodnotil ani Ústavní soud rozsudek krajského soudu jako rozhodnutí bez jakýchkoliv nedostatků. Ty však samy o sobě nemusí být důvodem pro změnu rozhodujícího senátu. Ze závěrů výše uvedené judikatury vyplývá, že by měla platit zásada opačná, kdy nařízení změny složení senátu, jako výjimka z ústavní zásady práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny, může být uplatněna jen výjimečně, ve spolehlivě odůvodněných případech. To však nikterak nezbavuje krajský soud povinnosti oprostít se ve své rozhodovací činnosti od právních a hodnotících pochybení, která mu odvolací (či dovolací) soud v souladu s trestním řádem vytkne.

57. Vzhledem k tomu, že Ústavní soud zrušil napadené rozhodnutí vrchního soudu ve všech jeho výrocích, nebylo třeba výslovně zvlášť posuzovat důvodnost námitek stěžovatele pro nesplnění podmínek pro zjednodušený postup rozhodování o odvolání státního zástupce v neprospěch stěžovatele podle § 263 odst. 1 písm. b) trestního řádu, neboť – jak vyplývá z toho, co bylo právě uvedeno – teprve na základě nového posouzení postupu a odůvodnění státním zástupcem napadeného rozhodnutí krajského

soudu bude možno učinit závěr, jak o něm bude podle § 263 trestního řádu rozhodováno.

58. Ve zbývajících částech [viz sub V. a)] Ústavní soud odmítl ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný.

59. Vzhledem k tomu, že o ústavní stížnosti bylo rozhodnuto v nejkratším možném čase, stejně jako vzhledem k okolnostem případu (věc se nachází ve zrušení, kdy byl zrušen zprošťující rozsudek – rozhodnutí č. 11), Ústavní soud nepovažoval za nutné rozhodnout o návrhu stěžovatele na odklad vykonatelnosti usnesení vrchního soudu (rozhodnutí č. 12).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 5. února 2019

Jaromír Jirsa
předseda senátu